

Ahmet Rasim (1864-1932)

Yazar, gazeteci, tarihçi, bestekâr ve milletvekili kimliğiyle tanınan Ahmet Rasim, 1864 yılında İstanbul'un Fatih ilçesinde doğmuştur. Ahmet Rasim'in babası Menteşeoğlularından Kıbrıslı Bahaeddin Efendi, annesi Nevbahar Hanım'dır. Ahmet Rasim'e hamile iken eşinden ayrılan Nevbahar Hanım, çocuğunu dikiş dikerek büyötmüştür.

Okul çağına gelen Rasim, önce Sofular'daki mahalle mektebine, sonra ailesinin Kırkçeşme'ye taşınması nedeniyle, eve yakın olan Tezgahçılar'daki okula gitmiştir. Rasim, taşındıkları bu evde çıkan yangın nedeniyle Haydar Mahallesi'ndeki Çukurçeşme Okulu'na devam etmiştir. Bu arada Rasim, eniştesi Miralay Mehmet Bey'in (halasının kocası) tuttuğu Yakup Hoca'dan yazı ve Arapça dersleri almıştır. Fatih'teki Hafızpaşa Okulu'na devam eden Rasim, eniştesinin ölümü üzerine Darüşşafaka'ya verilmiştir. Daha küçük yaşta edebiyata sanata ve musikiye ilgi duyan Rasim, 1876'da başladığı Darüşşafaka'da musikinin en büyük temsilcilerinden biri olan Mehmet Zekâi Dede Efendi'nin tesiriyle musikiye yönelmiştir. Güftesi kendisine ait 60 kadar şarkı bestelemiştir. Bu şarkılardan 40 kadarı günümüze ulaşmıştır. Darüşşafaka'da muhasebe işleriyle ilgilenen Hayrettin Bey, onda edebiyat ve tarih bilincinin temellerinin atılmasına vesile olmuştur. Hayrettin Bey sayesinde Recaizade Mahmut Ekrem'in *Talim-i Edebiyat* adlı eserini okuyan Rasim, hem Fuzuli, Nefi, Nabi, Baki, Nedim, Sururi gibi şairleri okumuş, hem de Molière, Lafontaine, Alexandre Dumas gibi yazarları okuyarak Fransızcasını geliştirmiştir. Rasim, 1883'te Darüşşafaka'dan birincilikle mezun olmuştur.

Rasim, çocukluluk döneminde okullarda "gazete" ve "mecmua" bulundurmanın yasak olduğunu şu sözlerle ifade etmiştir.

"Benim küçüklüğümde hânede gazete, mecmua nedir? bilinmezdi, Mektep de bunların ne demek olduğunu bildirmemek gayreti ile duhûllerini mânia ederdî. Memleket dâhiline atıldığım zamanlarda da bunlardan pek çoğunun eşhâs üzerinde, hâne, mekteb derûnunda bulunması dâi-yi mücâzât olduğunu öğrendim."

Rasim, yine okul yıllarında bir piyesi sahnelemek üzereyken yaşadıklarını şöyle anlatmaktadır:

"Çocukluk bu ya! Mecmuada "Gönüllü" nâmında münderic olan bir piyesi oynamak için ittihâd ettik. Fakat nasıl oynadık bilmiyorum. Zaten bilinemez de. Sahne, teneffüşhânede sıraların birer tarafa çekilmesiyle teşekkül etmekte idi. Mubassır için arkadaşlardan birini kapıya nöbetçi bırakmış işe başlamış idik.

Birden kapı açıldı. İçeriye müdür, iki mubassır, mektebin imamı girmesinler mi? Cümlemiz dona kaldık. Bittabi seyircilere bir şey demediler. Biz aktörlere birer güzel dayak attıktan sonra iki günde kuru yemeye mahkûm olduk.

Edebiyat yüzünden uğradığım ilk darbe budur!"

Ahmet Rasim, okulu bitirdikten sonra Posta ve Telgraf Nezaretinde memur olarak çalışmaya başlamıştır. Bu kurumda kısa bir süre kâtiplik yapan Rasim, geçimini kalemiyle sağlamak istediği için buradan istifa etmiştir. Türk basınında "kendinden en çok bahsedilen kişi" olan Rasim, 21 Eylül 1932'de Heybeliada'daki evinde hayatını kaybetmiş, Heybeliada'daki Abbaspaşa Mezarlığı'na defnedilmiştir.

Ahmet Rasim'in "Yolcu" başlıklı ilk yazısı Ahmet Mithat Efendi'nin vasıtasıyla *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinde yayımlanmıştır, ikinci yazısı ise "Sehab-ı Muzia"dır. Bu yıllarda *Ceride-i Havadis*'e de yazılar gönderen Rasim, burada ilk olarak, fen konuları ile ilgili yazılar yazarak, Fransızcadan çeviriler yapmıştır. Kitap halinde çıkan ilk eseri "Fonoğraf" 1885'te yayımlanmıştır.

Ahmet Mithat'ın teşvikiyle 1885'ten sonra tamamen gazetecilik yapan Ahmet Rasim, Binbaşı Bilal Bey'in kızı Sadberk Hanım ile evlenmiş; bu evlilikten Rasime, Mazhar, Mazlum, Sadiye, Sırrı, Şeyda isminde altı çocuğu olmuştur.

Tercüman-ı Hakikat gazetesinde Ahmet Mithat ve Muallim Naci anlaşmazlıklarının başlaması üzerine Muallim Naci ve arkadaşları gazeteden ayrılmış; Ahmet Rasim, Muallim Naci'nin çıkardığı *İmdadü'l Midat* dergisine dört çeviri göndermiştir. Rasim, Naci'nin teşvikiyle "*Edebiyat-ı Garbiyeden Bir Nebze*" (1886) başlıklı eseri hazırlamıştır. Rasim, artık *Şafak*, *Gülşen*, *Berk*, *Sebat*, *Hamiyet*, *Güneş* gibi 1885-1886 yıllarında çıkan bütün dergilerde yazıları, çevirileri ve şiirleri çıkan geçimini kaleminden sağlayan 21 yaşında bir gençtir.

"*Leyal-i İzdırap*", "*Meşak-ı Hayat ve Afife*" adlarındaki tefrika romanları *Servet-i Fünûn* dergisinde yayımlanan Ahmet Rasim'in 1895'te yayına giren haftalık *Musevver Malumat*'ta "*Malumat-ı Üsbuiyye*" başlığı ile imzasız mektupları, çevirileri, mensur eserleri, küçük hikayeleri çıkmış olup bu dergide hem kendi adıyla hem de *Leyla Feride* imzasıyla yazılar yazmıştır. Rasim'in 1885'ten 1908 Meşrutiyet'in ilanına kadar *Envar-ı Zekâ*, *Maarif*, *Resimli Gazete*, *Hazine-*, *Fünun*, *Mektep*, *Mecmua-i Ebüzziya*, *Pul*, *Musavver Fen ve Edeb*, *İrtika* gibi dergilerde ve *Basiret*, *Saadet*, *Sabah* ve *İkdam* gibi gazetelerde, çeşitli konularda yazıları vardır. Rasim'in yazılarının çıktığı diğer gazeteler şunlardır: *Cumhuriyet*, *Davul*, *Donanma*, *Eşref*, *Hacivat*, *Hak*, *Hakimiyet-Milliyeye*, *İstişare*, *Karagöz*, *Milli Mecmua*, *Musevver Muhit*, *Resimli Ay*, *Resimli Kitap*, *Resimli Perşembe*, *Şebab*, *Şura-yı Ümmet*, *Tasvir-i Efkâr*, *Türk Yurdu*, *Yeni Gün*, *Yeni Mecmua*, *Yeni Şafak*.

Türk basın tarihinde önemli bir yeri olan Ahmet Rasim, *Ceride-i Havadis* gazetesinde "*meşhur edipler, meşhur şairler, muharrirler, makale yazarlar, müellifler, mütercimler, muhbirler, musahhihler, muhbir-i sadıklar, intihalciler, tefrikacılar, fıkracılar, patronlar, mürettepler ve matbaacılar*" şeklinde dönemin gazete yazarlarını sınıflandırmıştır.

Menakıb-ı İslam isimli kitabından dolayı Abdülhamit'ten ikinci "Mecidî" nişanını alan Ahmet Rasim, kısa bir süre Mekteb-i Behrami ve Yahudi Alyans okullarında öğretmenlik yapmış, Meşrutiyet'in ilan edildiği zaman *Sabah* gazetesinde çalışırken Hüseyin Rahmi ve İbrahim Hilmi ile *Boşboğaz* adlı mizah gazetesini çıkarmış; ancak gazetenin dördüncü sayısında gazeteden ayrılmıştır.

Ahmet Cevdet Paşa ve Ahmet Mithat Efendi'nin "Doğu ve Batı edebiyatının olumlu yönlerini sentez haline getirmeyi amaçlayan" edebî anlayışı benimsemiş olan Rasim, yurt içi ve yurt dışı gezilerinde muhabirlik de yapmıştır. 1898'de Alman İmparatoru II. Wilhelm'in Suriye gezisi sırasında *Malumat* gazetesi tarafından Suriye'ye, 1908'de Sofya'ya, 1912'de *Sabah* gazetesi tarafından savaş muhabiri olarak Bulgar cephesinde bulunmak için Edirne'ye, Birinci Dünya Savaşı'nda İstihbarat Cemiyeti tarafından Suriye'ye gönderilmiş, Romanya cephesinde bulmuştur. Rasim, iki defa Maarif Nezareti Encümen-i Teftiş ve Muayene üyeliğine atanmış olsa da bu göreve hiç başlamamıştır.

Çok yönlü bir kişiliğe sahip olan Ahmet Rasim, hemen hemen edebiyatın her türünde eserler vermiş; pek çok alanda çalışmalar yapmıştır. Onun merak ettiği ve üzerine çalışmalar yaptığı konulardan biri de tarihtir. Rasim, tarihe olan merakını şu sözlerle ifade etmiştir:

"*Mektepte tarih okudum, anladım. Mektepten çıktıktan sonra baktım adamakıllı bir tarih kitabı yoktu ve İkinci Abdülhamit devinde tarih okumak adeta bir cürümdü. O zaman tarihleri okur, bu kitaplardan bana lazım olan parçaları da kopararak, tavanın içine sakladım. İkinci Meşrutiyet'ten sonra bu koparıp sakladığım parçaları meydana çıkardım.*"

Ahmet Rasim, milletlerin kimliklerini orya koyabilmenin ve medeni bir millet olabilmenin, ancak tarihlerine verecekleri önemle gerçekleştirebileceğini inanmıştır. Bu nedenle de tarihin iyi anlaşılabilmesi ve *ilmî* metotlarla araştırılıp

toplanarak okutulması gerektiğini ifade ederek eskilerin tarih yazmaktaki eksikliklerini şu sözlerle dile getirmiştir:

“Bizde eskilerin tarih yazmakta uyguladıkları yöntem, bilimsel olmaktan çok uzaktır. Hiçbir tarihimiz yoktur ki anlattığı yüzyılda birkaç zaman yaşatsın; o yüzyılın düşünce ve tutkularını canlı canlı betimlemenin yanı sıra, toplumsal aşamaların uygarlıktaki ekonomik ilerleyişinin en ince ayrıntılarına varıncaya dek bütün içyüzünü göstere. Tarih bağımsız bir ilim dalı aşamasına yükseltecek olan bu yöntemin, karşılaştırmalar, araştırma ve incelemeler, ayrıştırma ve bütünleşmelerle birlikte, olayları birbiriyle sıkı biçimde karşılaştırmak, incelikleriyle saptamak gibi uzmanlık isteyen becerilere gereksinmesi vardır.”

Ahmet Rasim, eserlerinde toplumsal, kültürel ve sosyal olayları, tarafsız olarak, sebep-sonuç ilişkisiyle ele almış, Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminin toplumsal hayatını bütün yönleriyle yazmıştır. Ona göre, tarihin işi yalnız savaşımlardan bahsetmek değil; milletlerin her türlü örf ve adetlerinden, merasimlerinden bahsetmektir. Rasim'e göre, Türk kültürünün tarihçilerimiz tarafından araştırılıp gelecek kuşaklara aktarılması gerekmektedir.

Millî zevke uymak gerektiğini belirten Rasim, milli zevki şöyle tarif etmiştir: *“Millî zevk, bütün milli his, ihtiras ve heyecanların muhassalasıdır. Milli zevk ile irfan-ı ümmetin muhassalasına tabi olmak, her kalem sahibi için mecburidir”.*

Rasim, her ne kadar pek çok alanda araştırma ve incelemeler yapmış olsa da o kendini gazetecilikte bulmuştur. Gazeteciliğin her alanında çalışmış, gazeteciliğin bütün sıkıntılarını katlanarak tam 46 yıl gazetecilik yapmış olan Ahmet Rasim, Türk basın tarihi üzerine araştırma ve çalışma yapmayı hiç bırakmamıştır. Rasim gazeteciliğe girişini şöyle anlatmıştır:

“Ben gazeteciliğe henüz okulda iken beni rahatsız eden bir sebebin zoruyla girmiştım. Para kazanmak değil, gazete matbaası olsun da neresi olursa olsun, o binadan içeriye girmek isterse bütün yazarlar topluluğunun en ardında bulunmak tek emelimdi. Hele başyazarlığın şan ve şerefi, o geleceğin güneşi zavallı ruhumu yakıp durdu.”

Rasim, bir yandan da dünyadaki gelişmeleri takip ederek dünyada yeni yaygınlaşan gazetecilik okullarının ülkemizde de açılmasına ön ayak olmuştur. O, gazetecilik tarihinin kurucusu ve gazetecilik eğitiminin öncüsü olmuştur. Kendisi bunu, bir yazısında şu sözlerle anlatmıştır:

“Benim gençliğimde gazetecilik, adeta “devşirme” kişilerden, az çok okumuş, az çok düşünce sahibi, az çok anladığını anlatır, söyleneni anlar, bu halleriyle beraber okuyucu zümresi çoğunluğu üstünde bir kültür düzeyinde kimselerden meydana gelmiştir.

Şimdi ise gelişme zamanıdır. Bu nedenle, bir gazetecilik okulu açılması gereği şiddetle duyulmaktadır. Fakat, bunu “gazetecilik” açmalıdır. Bu okulu gazetecilik açtığı takdirde öğretmenlerini de seçmek hakkını taşımalıdır. Zamanımızda tramvay kondüktörleri, şoförler, belediye zabıtalari için okullar açılıyor; nerede ise köprü memurluğuna bile bir tane açılacak. Neden bir gazetecilik okulu açılmasın? Artık kendimizi yavaş yavaş toplayalım. Sendikalarımızı, okullarımızı yapalım. Zira bu gidiş gidiş değil.”

Sanatı

Servet-i Fünûn, Fecr-i Âtî, Millî Edebiyat ve *Cumhuriyet* dönemlerine tanıklık eden Ahmet Rasim, saltanata karşı çıkan şair ve yazarlarından etkilenmiştir. Döneminin tüm edebiyat ve siyasi tartışmalarından uzak kalarak benimsediği gerçekçi-gözlemci çizgide yazılarını sürdüren Rasim, kısa, canlı cümlelere, yaygın ve güncel deyimlere dayanan arı bir

İstanbul Türkçesi ile yazmıştır.

Millî bir edebiyat taraftarı olan Ahmet Rasim, Batı'dan gelen yeniliklere de açıktır. Türkçenin zenginleşmesine hizmet eden yazar, dış dünyayı yalnız görünüşü ve sahne olduğu olaylarla değil; rengi, sesi ve kokusuyla da ifade etmiştir.

Ahmet Rasim, Venedik ressamlarını hatırlatan renkli tasvirleri ve kendine özgü üslubu ile kıvrak zekâsı, ince zevkleri ve pürüzsüz dili ile, yaşadığı devri eserlerinde en iyi anlatan yazarlardan biridir. Eserlerinde asrı yaşayan, eski ve yeni olan hiçbir şeye kayıtsız kalmamış olmasıyla tanınan Rasim, tarih ile yakından alakalı, şarkılar yazıp besteler yapan çok yönlü bir söz ustasıdır.

Fıkra, gezi yazısı, gramer, hatıra, hikâye, makale, mensur ve manzum şiir, monografi, okul kitapları, roman, seyahat, sohbet, sözlük, şarkı sözü ve beste, tarih kitabı, tercüme gibi daha birçok alanda eserler veren Rasim, kendini gazetelerde köşe yazıları ve fıkralar yazarken bulmuş, bu nedenle gazetecilik kimliği ile tarihte yerini almıştır. Bunda dönemin edebî çevrelerinin dergi ve gazeteler etrafında toplanmasının da etkisi vardır.

Gazete yazarlığını, Türk basın hayatına yerleştiren kişilerden biri olan Ahmet Rasim hem modernleşme sürecine tanıklık etmiş hem de onun geleneksel hayatı modernleşmeden ayrı düşmemiştir, bunu en iyi şekilde doğup büyüdüğü şehir olan İstanbul'u ve İstanbul kültürünü resimleyen "Şehir Mektupları" ile anlatmış ve bu çalışması ile tanınmıştır. Rasim, yazılarında İstanbul sokaklarını, evlerini, müesseselerini, batakhanelerini, vapurlarını ve kayıklarını, tramvay ve arabalarını kısacası, yaşadığı dönemi günlük tutarcasına kaydetmiştir, bu nedenle kendisine "Şehir Mektupçusu" denmiştir.

Atatürk, halkın fikir hayatında basının etkisinin bilinciyle özellikle Millî Mücadele Dönemi'nde basının ve kitle iletişim araçlarının gücünden faydalanmıştır. Bu nedenle Atatürk'ün talimatıyla **Hakimiyet-i Milliye gazetesi** kurulmuş ve bu gazetenin yayın politikası Atatürk tarafından belirlenmiştir. Bu gazetede Ahmet Rasim'in *İstanbul Mektupları* (1923-1928) yayımlanmıştır. Atatürk'e ve Cumhuriyet değerlerine bağlı olan Ahmet Rasim, *İstanbul Mektupları*'nda hem Cumhuriyet hem de Atatürk ile ilgili yazılar yazmıştır. Bu yazılar, yazarın Cumhuriyet rejimi, yeni devlet ve Atatürk hakkındaki ilk görüşlerini aktarması bakımından oldukça önemlidir. Atatürk'ten bahsederken "Gazi ve Gazi Paşa" unvanlarını kullanmayı tercih eden Rasim, *İstanbul Mektupları*'nda, Atatürk'ün İstanbul'a gelişi ve İstanbul'da karşılanması, Atatürk'ün sağlığı gibi konular hakkında yazılar yazmış, Atatürk'ten gelen selamın bile İstanbul'u mutlu ettiğini yine *İstanbul Mektupları*'nda ifade etmiştir:

"Şehremini Bey'in İstanbul Kurtuluş Bayramı münasebetiyle Gazi Paşa'ya arz-ı teşekkürü mütezammın keşide ettiği telgrafnameye cevaben müşarunileyhin İstanbul halkına selamlarını mübellig varid olan telgrafname meali, ayrıca büyük bir hüsn-i tesir ika' eylemiş ve evvelki mahzunluk zâil olmuştur.

Hatta refiklerimden biri, 'Şehremini'nin bidayet-i memuriyetinden beri sonu hayırlı çıkan yegâne bir işgüzarlığı var ise o da ancak Gazi Paşa'dan bize bir selam koparmak oldu."

Ahmet Rasim, *Hakimiyet-i Milliye*'de Atatürk'ün hastalığı üzerine şu cümleleri yazmıştır: "*İstanbul'un, reis-i cumhuremiz Gazi Paşa Hazretlerine irtibat ve elhamdülillah müdafaa olduğu müjdesini aldığımız hastalıklarının şüyu' üzerine bu defa da kederler, teessürler içinde, umumî bir ye's hâlinde tezahür etti. Sevgili, hamiyetli Gazi'mizin ahval-i sıhhiyesini mübeyyen raporların günü gününe, hatta sabah, öğle, akşam neşredilmeyişini **Anadolu Ajansı**'mızın ve bittabi bu ajansın tabi olduğu dairenin bir eser-i ihmali olmak üzere telakki edildi."*

Yine *Hakimiyet-i Milliye*'de Atatürk'ün rahatsızlığından duyduğu üzüntüyü sadece kendinin değil, İstanbul'un da duyduğunu şöyle ifade etmiştir: *"Şu zamanda İstanbul'un endişesini, reis-i cumhurumuz Gazi Paşa'nın ahval-i sıhhiyesi hakkında vârid olan haberlerin icap eden vuzuh ve sarahatinden arı bulunmakta olması artırmaktadır."*

Atatürk'ün rahatsızlığı, bazı kötü niyetli dedikodulara sebep olmuştur; lakin bunlar Ahmet Rasim'e göre değer verilecek şeyler değildir: *"Bittabi, bu iki hastalık, muhabbetimizde dilleri tutulası entrikacıların da işine yaramıştır. Yine Beyoğlu mahafil-i malumesi lisana gelmeğe başladığı için bilvasıta türlü türlü dedikodular işitilmektedir. Hem ne muhinane ne düşmanane ne dedikodular!"*

Ahmet Rasim, Atatürk'ün İstanbul'a 1924 tarihindeki gelişinde kendi adına açılan bir yoldan geçememesine, Gazi adına bir cadde açılmamasına hayıflanmış, bununla ilgili olarak şunları söylemişti: *"Gönül isterdi ki Haydar Bey'in zamanı emanetinde nam ve ismine açılan cadde açılmış bulunsun ve Gazi, bu caddeden halkın meserrat ve tezahüratı arasında geçsin!"*

Ahmet Rasim, Atatürk heykelinin 29 Ekim'deki açılış töreniyle, 29 Ekim'in daha bir parlak kutlandığını yazmıştır: *"Gazinin heykelinin resm-i küşadı bu âsâr-ı serverin ilk manzara-yı coşkusunu teşkil etti. Bu manzara şehrin kurtuluş bayramıyla daha parlak saadet temenniler vesileler uyandırdı."*

Ahmet Rasim, **Lozan Antlaşması** ile ilgili olarak **Vakit gazetesinde** 25 Temmuz 1923 tarihinde "Sulh" başlıklı bir yazı yayımlamıştır. Bu yazıda Rasim, Lozan Antlaşması için, *"Târih-i Umûmi bu mazhariyyet-i mübecceleyi "hak dâvası": Târih-i Harb ise "hak muhârebesi" diye kayd ve zaptederek bu iki sernâme-yi, yeni bir târihin müşterek iki kapısı olmak üzere açık bulunduracaktır."* demiştir. Rasim, sevinçle karşıladığı "sulh" ile ilgili olarak ise *"Fakat sulh her zaman, harb ile sul te'min edilemez. Bu bir şans gibi telâkki edilebilir. Fakat sulh mücâhedâtında kazanmakla, her zaman için onun muhâti bulunmak mümkündür."*

Ahmet Rasim, hayatının her döneminde geçim sıkıntısı çekmiştir. Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk'ün takdirini kazanan Rasim'in geçim sıkıntısı çektiği Atatürk tarafından duyulmuştur. Rasim, *"Yarım yüzyıl Türk irfanına hizmet etmiş bir kişiye nasıl yardım edilmez"* diyen Atatürk tarafından kaldığı otelden Çankaya Köşkü'ne davet edilmiş, Atatürk tarafından ayakta karşılanan Rasim'e İstanbul milletvekilliği teklif edilmiştir.

TBMM'nin III. Dönem seçimlerinde 1.600 oyla İstanbul milletvekili seçilen Ahmet Rasim, 1 Kasım 1927'de Meclisin açılmasıyla görevine başlamıştır. Rasim, bu dönemde *"Harf Encümeni Azası"* olarak çalışmalara katılmış, **"Harf İnkılâbı Kanun Lâyihası"**nın hazırlanmasına katkı sağlamış, *"Kütüphane Komisyonu"*nda da çeşitli faaliyetlerde bulunmuştur. TBMM'nin IV. Döneminde de İstanbul milletvekili seçilen Rasim, 9 Mayıs 1931 tarihinde **"Teşkilâtı Esasiye Encümeni"** üyeliğine seçilmiştir. Rahatsızlığı nedeniyle 1 Haziran 1931'de, iki ay izinli olarak Meclisten ayrılan Ahmet Rasim, 4 Aralık 1931'de yazar Mahmut Sadık Bey'in eşi Cevvale Hanımın terfisi hakkında bir kanun teklifi vermiştir.

Ahmet Rasim, 1934 **Soyadı Kanunu**'ndan önce vefat etmiştir; ancak oğlu Mahmut Sırrı, onun ölümünden sonra *"Arık"* soyadını almıştır.

Eserleri

Hatıra

Gecelerim (1884-1898), Eski Maceralardan Fuş-i Atik, 2 c. (1922), Matbuât Hatıralarından Muharrir, Şâir, Edib, (1924),

Falaka (1927).

Roman ve Hikâye

İlk Sevgi (1890), Bir Sefilenin Evrak-ı Metrukesi (1891-1898), Güzel Eleni (1891-1898), Leyal-i Izdırıp (1891), Meşakk-ı Hayat (1891-1898), Mehalik-i Hayat (1891), Endişe-i Hayat (1891), Tecârib-i Hayat (1891), Meyl-i Dil (1891), Afife (1892), Mektep Arkadaşım (1894), Tecrübesiz Aşk (1894), Numune-i Hayal (1894), Biçare Genç (1894), Sevda-yı Sermedi (1895-1898), Gam-ı Hicran (1894), Asker Oğlu (1897), Nâkâm (1897), Ülfet (1899), Belki Ben Aldanıyorum (1909), İki Güzel Günahkâr (1922), İki Günahsız Sevda (1923).

Makale ve Fıkra

Külliyat-ı Say u Tahrir: Makalat ve Müsahabat (1907), Külliyat-ı Say u Tahrirden: Menakıb-ı İslam 2 cilt (1907), Tarih ve Muharrir (1910), Şehir Mektupları 4 cilt (1910-1911), Cidd ü Mizah (1918), Eşkal-i Zaman (1918), Gülüp Ağladıklarım (1926), Muharrir Bu Ya (1927).

Mensur Şiirler

O Çehre (1893), Kitabe-i Gam 3 cilt (1897-1898)

Gezi Yazısı

Romanya Mektupları (1916).

Monografi

İlk Büyük Muharrirlerden: Şinasi (1927).

Tarihle İlgili Eserleri

Tarih-i Muhtasar-ı Beşer (1887), Terakkiyat-ı İlmiye ve Beşeriye (1887), Terakkiyat-ı İlmiye ve Medeniye (1887), Arapların Terakkiyat-ı Medeniyesi 2 cilt (1887), Eski Romalılar 2 cilt (1887-1889), Tarih-i Ticaret (1891), Resimli ve Haritalı Osmanlı Tarihi 4 cilt (1910-1912), İstibdattan Hakimiyet-i Milliyeye 2 cilt (1924-1925), İki Hatırat Üç Şahsiyet (1916).

Tercümeleler

Edebiyat-ı Garbiye'den Bir Nebze (1886), Cümle-i Hikemîye-yi Ecnebiye (1886), Cizvit Tarihi (1887), Ezhar-ı Tarihiye (1887), Mesakk-ı Hayat (1891, Ürani (1891), İki Damla Gözyaşı (1894), Mathilde Laroche (1895), La Dame aux Camelias (1895), Karpat Dağlarında (1896), Neşide-i Ruh (1900), Mızıkacı Yanko ve Kamyenka (1900), Ohlan Karısı (1900), Kaptan Jipson (1903), Madam Mardiber (1903), Asya Kumsallarında (1905).

Okul Kitapları

Yeni Usul Sarf-ı Farişî (1888), Küçük Tarih-i İslâm (1889), Küçük Tarih-i Osmanî, 2 c. (1889), Yeni Usul Muallim-i Sarf, 3 c. (1889), Osmanlı Tarihi (1890), Hesab-ı Tedrici (1890), İmlâ-yı Osmanî (1890), Müptedi (Sadece adı biliniyor), Hesap Kitabı, 2 c. (1893), Sarf-ı İptidaî (1894), Küçük Hıfzıssıhha (1894), Amelî ve Nazarî Talim-i Lisan-ı Osmanî (1895), Elifba (1903), Elifbadan Sonra (1903), Yeni Usul Muhtasar Sarf-ı Türkî (1907), Resimli Küçük Tarih-i Osmanî (1913), Yeni Sarf Dersleri II (1924), Doğru Usul-ı Kıraat III (1927).

Diğer Eserleri

Bedayi-i Keşfiyat ve İhtiraat-ı Beşeriyeden Fonograf (1885), Elektrikiyet-i Sakine (1885), Cümel-i Hikemiye-i Osmaniye (1886), Elektrik (1887), Teşekkül-i Cihan Hakkında Fikr-i İcmalî (1887), Garaib-i Âdat-ı Akvam (1887), Hazine-i Mekatip yahut Mükemmel Münşeât (1889), Ömr-i Edebi 4 cilt (1897-1900), Hanım (1910).

Ahmet Rasim'in 1918-1920 yılları arasında, *Yeni Gün* (İstanbul Dönemi)'de yayımlanıp kitaplarına almadığı 186 tane yazısı vardır.

Ahmet Rasim'in çeşitli yazı türlerinde ortaya koyduğu eserleri, Prof. Dr. Yılmaz Daşcıoğlu'nun başkanlığında hazırlanılmakta olup 800'ü aşkın süreli yayının ve 117 bin nüshanın incelenmesi ile 30 cilt olarak okurla buluşturulması planlanan külliyyatın ilki, Ahmet Rasim Kitaplığı 1- İlk Sevgi adıyla 2021 yılında yayımlanmıştır.

Sebahat ARMAĞAN

KAYNAKÇA

AKTAŞ, Şerif, **Ahmet Rasim**. Akçağ Yayınları, Ankara 2004.

BALCI, Serdal, "Ahmet Rasim ve Tarih", **Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi**, 2004, Sayı: 9, s. 111-118.

ÇOKER, Fahri, **Türk Parlamento Tarihi, IV. Dönem, 1931-1935**, I. Cilt, TBMM Vakfı Yayınları, No:11, Ankara.

ÇOKER, Fahri, **Türk Parlamento Tarihi, IV. Dönem, 1931-1935**, II. Cilt, TBMM Vakfı Yayınları, No:12, Ankara.

DAŞCIOĞLU, Yılmaz (Editör). **Ahmet Rasim Kitaplığı 1 İlk Sevgi**, Vakıfbank Kültür Yayınları, İstanbul 2021.

Hakimiyet-i Milliye, 15 Ekim 1924.

Hakimiyet-i Milliye, 16 Kasım 1923.

Hakimiyet-i Milliye, 19 Kasım 1923.

Hakimiyet-i Milliye, 31 Ekim 1926.

HASIRCI, Metin, **Ahmet Rasim ve Osmanlı Tarihi**, Emir Yayınları, İstanbul 1999.

<https://medyaveiletisim.kulup.tau.edu.tr/turk-gazeteciligi-ve-ahmet-rasim>, Erişim: 30.03.2021.

<https://www.adagazetesi.com.tr/gazeteci-yazar-ve-milletvekili-olan-ahmet-rasim-kimdir>, Erişim: 30.03.2021.

KABAKLI, Ahmet, **Türk Edebiyatı**, Türkiye Yayınları, İstanbul 1972.

KOÇU, Reşat Ekrem, **Ahmet Rasim**, Sühulet Kitabevi, İstanbul 1938.

KOLCU, Ali İhsan, **Ahmed RASİM, Matbuât Hatıralarından Muharrir, Şâir, Edib**, Salkımsöğüt Yayınevi, Erzurum 2016.

LEVEND, Agah Sırrı, **Ahmet Rasim**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1965.

NALDEMİR, Leyla, **Yeni Gün (İstanbul Dönemi)'de Yayımlanan Ahmet Rasim'e Ait Yazıların Çeviri Yazıya Aktarımı ve İncelenmesi**, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Sakarya 2019.

ÖZKAN, Ahmet Ferhat, **Ahmet Rasim'in Hakimiyet-i Milliye Gazetesinde Yayımladığı Yazıların İncelenmesi**, Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2014.

ÖZTÜRK, Kâzım, **Türk Parlamento Tarihi III. Dönem, 1927-1931**, I. Cilt, TBMM Vakfı Yayınları, No: 8, Ankara.

ÖZTÜRK, Kâzım, **Türk Parlamento Tarihi III. Dönem, 1927-1931**, III. Cilt, TBMM Vakfı Yayınları, No:10, Ankara.

RASİM, Ahmet, **İstibdaddan Hakimiyet-i Milliyeye, Osmanlı İmparatorluğunun Reform Çabaları İçinde Batış Evreleri**, çeviren: Hıfzı Veldet Vetidedeoğlu, Çağdaş Yayınları, İstanbul 1987.

RASİM, Ahmet, **Matbuât Hatıralarından Muharrir, Şâir, Edib**, Tercüman Yayınları, İstanbul 1980.

RASİM, Ahmet, **Şehir Mektupları**, Turkuaz Yayınları, İstanbul 2006.

RASİM, Ahmet, **Tarih ve Muharrir**, çeviren: Ayhan Doğan, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1993.

ŞAPOLYO, Enver Behnan, **Türk Gazeteciliği**, Güven Matbaası, Ankara 1971.

TBMM Albümü, 1920-2010, 1.Cilt, TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları, Ankara 2010.

TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: III, Cilt:23, (4.12.1930).

TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: III, Cilt:5, (1.11.1928).

TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: IV, Cilt:1, (9.5.1931).

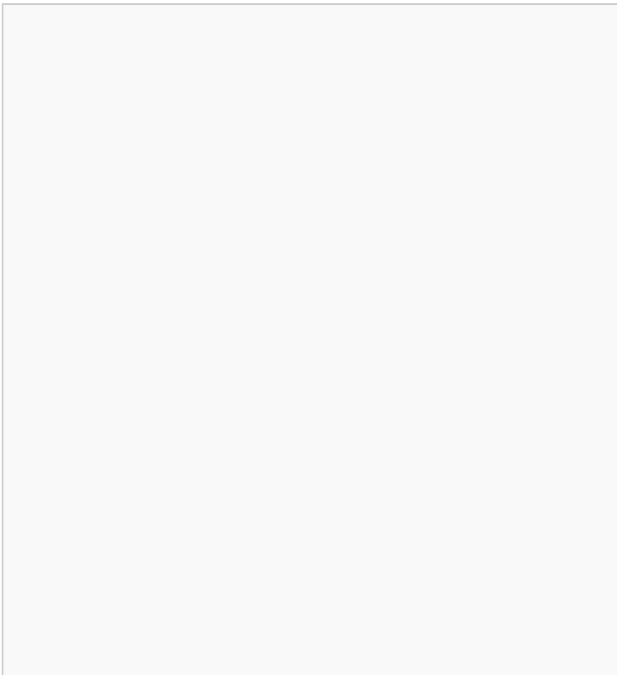
TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: IV, Cilt:2, (1.6.1931).

TOPUZ, Hıfzı, **100 Soruda Türk Basın Tarihi**, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1973.

TOPUZ, Hıfzı, **II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi**, Remzi Kitabevi, İstanbul 2003.

Vakit, 25.7.1923.

Fotoğraflar:

Kapak görseli kaynağı:

<https://www.dr.com.tr/yazar/ahmet-rasim/s=261778>,
Erişim: 31.03.2021

Kapak görseli kaynağı:

<https://www.biyografi.info/personpicture/ahmetrasim.jpg>,
Erişim: 31.03.2021

22/07/2024 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ahmet-rasim-1864-1932/?pdf=3946> adresinden erişilmiştir